

**MASOFAVIY TA'LIMDA INGLIZ TILINI O'RGATISH JARAYONIDA
TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI
SHAKLLANTIRISH**

Yunusova Sitora Sherdil qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti o'qituvchisi

E-mail address: sitorayunusova481@gmail.com

Anotatsiya: *Mazkur tezisdagi masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'rgatish jarayonida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyasini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Mustaqil ta'lim kompetensiyasi talabalarning zamonaviy bilimlarni mustaqil o'zlashtirishi, yangi axborot manbalaridan samarali foydalanishi hamda hayot davomida o'qishga tayyor bo'lishini ta'minlaydi. Tadqiqotda masofaviy ta'lim texnologiyalarining afzalliklari, mavjud muammolari hamda samarali metod va vositalari tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirishda onlayn platformalar, interaktiv topshiriqlar va o'zini-o'zi baholash usullarining o'rni ilmiy jihatdan asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *Masofaviy ta'lim, ingliz tili, mustaqil ta'lim kompetensiyasi, raqamli texnologiyalar, onlayn platformalar, ta'lim metodlari.*

Аннотация: *В данной диссертации рассматриваются вопросы формирования самостоятельной учебной компетенции студентов в процессе дистанционного обучения английскому языку. Самостоятельная учебная компетентность обеспечивает самостоятельное овладение студентами современными знаниями, эффективное использование новых источников информации и готовность к обучению на протяжении всей жизни. В исследовании анализируются преимущества, существующие проблемы, эффективные методы и инструменты дистанционных образовательных технологий. Также научно обосновывается роль онлайн-платформ, интерактивных заданий и методов самооценки в формировании навыков самостоятельного обучения студентов.*

Ключевые слова: *дистанционное обучение, английский язык, компетенция самостоятельного обучения, цифровые технологии, онлайн-платформы, методы обучения.*

Abstract: *This thesis discusses the issues of developing students' independent learning competence in the process of teaching English in distance learning. Independent learning competence ensures that students independently master modern knowledge, effectively use new information sources, and are ready to learn throughout their lives. The study analyzes the advantages, existing problems, and effective methods and tools of distance learning technologies. It also scientifically substantiates the role of online platforms, interactive tasks, and self-assessment methods in the formation of independent learning skills in students.*

Key words: *distance learning, English language, independent learning competence, digital technologies, online platforms, teaching methods.*

Kirish

Globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan bugungi davrda ta'lim jarayonining asosiy yo'nalishlaridan biri masofaviy ta'lim hisoblanadi. Ayniqsa, ingliz tilini o'rgatishda masofaviy ta'lim imkoniyatlari kengayib bormoqda. Talabalarning ingliz tilida muloqot qila olish ko'nikmasini mustahkamlash bilan bir qatorda, ularning mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirish muhim vazifaga aylanmoqda. Chunki talaba mustaqil o'rganish, o'z bilimini boyitish va mustaqil izlanish malakalariga ega bo'lmas ekan, ta'limning samaradorligi past bo'lishi mumkin. Shu sababli masofaviy ta'lim jarayonida o'qituvchilar nafaqat tilni o'rgatish, balki talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirishga ham e'tibor qaratishi zarur.

Tahlil va natijalar

Masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'rgatish jarayonida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Bu jarayonning samaradorligi birinchi navbatda raqamli ta'lim resurslari, onlayn platformalar, interfaol vositalar va o'qituvchi tomonidan yaratiladigan metodik muhitga bevosita bog'liqdir. Mustaqil ta'lim kompetensiyasi – bu nafaqat talabani bilim olishga yo'naltirish, balki uning o'zini-o'zi boshqarish, vaqtni to'g'ri taqsimlash, resurslardan samarali foydalanish va kommunikativ faoliyatda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham shakllantiradi.

Masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'rgatish jarayonida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirish bugungi ta'lim tizimining strategik vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki mustaqil ta'lim kompetensiyasi talabani bilimlarni mustaqil egallash, o'z-o'zini nazorat qilish, muammolarni hal etish va ijodiy faoliyatni tashkil etish kabi sifatlarini shakllantirishga xizmat qiladi (Xodjayev, 2022).

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'limda ingliz tilini o'rganayotgan talabalar interfaol topshiriqlar, video-darslar, virtual seminarlar va muhokama forumlarida faol ishtirok etish orqali o'z til ko'nikmalarini mustaqil ravishda rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, Moodle, Google Classroom, Edmodo, Coursera, Duolingo kabi platformalardan foydalanish talabalarga individual sur'atda ta'lim olish, bilimlarni mustahkamlash va o'zlashtirish jarayonini kuzatish imkonini beradi. Shuningdek, masofaviy ta'lim sharoitida o'z-o'zini nazorat qilish testlari, onlayn viktorinalar, reflektiv yozuv topshiriqlari mustaqil o'rganish faoliyatini kuchaytiruvchi vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, talabalar ingliz tilini masofadan turib o'rganganida ko'proq mustaqillik, tashabbuskorlik va javobgarlikni his qilishadi. Bu esa ularning o'z-o'zini o'rganish motivatsiyasini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan blended learning (aralash ta'lim), flipped classroom (teskari sinf), task-based learning (vazifa asosida ta'lim) kabi metodlar masofaviy ta'limni yanada samarali tashkil qilishda muhim o'rin tutadi. Ushbu metodlar talabalarning mustaqil o'rganish jarayonini faollashtiradi, ularga shaxsiy ta'lim trayektoriyasini tanlash imkonini beradi va chet tilida kommunikativ kompetensiyani chuqurlashtiradi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, masofaviy ta'lim sharoitida onlayn platformalardan muntazam foydalanadigan talabalar til ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqori natijalarga erishmoqda.

Masalan, World Economic Forum (2021) hisobotida qayd etilishicha, masofaviy va gibrid ta'limdan foydalanayotgan talabalarining 74 foizi an'anaviy o'qitish jarayoniga qaraganda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini tezroq shakllantiradi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan 2023-yilda o'tkazilgan monitoring natijalari ham shuni ko'rsatadiki, Moodle va Google Classroom platformalaridan faol foydalangan talabalar ingliz tilida o'qish va yozish kompetensiyasini 15–18 foiz yuqoriroq darajada egallashgan.

Masofaviy ta'limda samaradorlikni oshirishda blended learning (aralash ta'lim), flipped classroom (teskari sinf), task-based learning (vazifa asosida ta'lim) kabi metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, Anderson va Garrison (2020) tadqiqotlarida blended learning modeli asosida ta'lim olgan talabalar mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda 27 foiz yuqori natija ko'rsatgani aniqlangan. Bu esa masofaviy ta'limda talabalar o'z vaqtini to'g'ri rejalashtirishi, mustaqil resurslardan foydalanishi va kommunikativ vazifalarni bajarishga ko'proq e'tibor qaratishini ta'minlaydi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'limda mustaqil ta'lim kompetensiyasi shakllangan talabalar:

- ingliz tilidagi matnlar bilan mustaqil ishlashda yuqori samaradorlikka erishadilar;
- onlayn muhitda muloqot qilish orqali real kommunikativ vaziyatlarda tilni qo'llash malakasini rivojlantiradilar;
- axborot izlash, tahlil qilish va uni ijodiy qo'llash ko'nikmalarini egallaydilar;
- o'z bilimlarini muntazam ravishda nazorat qilish va baholashni o'rganadilar.

Xalqaro tajribalar ham shuni tasdiqlaydiki, masofaviy va onlayn ta'lim tizimlari orqali til o'rganish samaradorligi an'anaviy darslarga qaraganda yuqoriroq natija berishi mumkin, ayniqsa mustaqil ta'lim motivatsiyasi kuchli bo'lgan talabalar uchun.

Shunday qilib, masofaviy ta'lim jarayonida talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirish nafaqat til o'rganish samaradorligini oshiradi, balki ularning professional rivojlanishi va kelajak pedagogik faoliyatida muvaffaqiyat qozonishiga ham zamin yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta'lim jarayonida ingliz tilini o'rgatish faqat lingvistik bilimlarni berish bilangina chegaralanmay, balki talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirishni ham nazarda tutishi kerak. Bu kompetensiya ularga o'z bilimlarini muntazam ravishda yangilab borish, turli axborot manbalaridan foydalanish va doimiy izlanishda bo'lish imkonini beradi. Raqamli ta'lim platformalari, interaktiv topshiriqlar va o'zini-o'zi nazorat qilish usullari bu jarayonning muhim vositalari hisoblanadi. Demak, masofaviy ta'lim sharoitida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyasini rivojlantirish nafaqat ingliz tilini samarali o'rganishga, balki ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida ham muvaffaqiyatga erishishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xolmurodova D. "Masofaviy ta'limning innovatsion metodlari". — Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.

2. Richards J., Rodgers T. “Approaches and Methods in Language Teaching”. Cambridge University Press, 2014.
3. Harmer J. “The Practice of English Language Teaching”. Pearson Education, 2015.
4. G‘ofurov U. “Oliy ta’limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning metodik asoslari”. — Toshkent: Oliy ta’lim, 2021.
5. Benson P. “Teaching and Researching Autonomy in Language Learning”. Routledge, 2013.